

Αξιοπρέπεια του πολίτη

*«Δίνε δωρεάν το χρόνο αν θες να σου μείνει λίγη αξιοπρέπεια.
Πιάσε την αστραπή στο δρόμο σου
άνθρωπε· δώσε της διάρκεια· μπορείς!»
Οδυσσέας Ελύτης(Μαρία Νεφέλη)*

Η σύγχρονη εποχή της τεχνολογικής προόδου, η εποχή της ψηφιοποίησης των υπηρεσιών έχει διευκολύνει την καθημερινότητα και έχει βελτιώσει την ποιότητα ζωής των πολιτών. Παρόλα αυτά, γίνεται λόγος από πολλούς για έκπτωση των ηθικών αξιών και παραβίαση ενός θεμελιώδους ανθρώπινου δικαιώματος, της αξιοπρέπειας, όχι μόνο σε χώρες του τρίτου κόσμου αλλά και στην αναπτυγμένη δυτική κοινωνία. Με δεδομένη την ύπαρξη αντιφάσεων στον σημερινό κόσμο, θα γίνει απόπειρα να οριστεί η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, θα δοθούν μορφές περιορισμού της και θα προταθούν δράσεις για την προστασία της από την πλευρά της Ευρωπαϊών πολιτών.

Ως αξιοπρέπεια ορίζεται η επίγνωση του ατόμου ότι έχει αξία και το δικαίωμά του να χαιρεί εκτίμησης, να απολαμβάνει σεβασμό και να αντιμετωπίζεται ηθικά. Η φράση του Γερμανού φιλοσόφου Καντ «*Ό, τι όμως είναι υπεράνω κάθε τιμής, και συνεπώς δεν έχει κανένα ισότιμό του, αυτό έχει αξιοπρέπεια*» υποδηλώνει ότι ο άνθρωπος δεν έχει τιμή αλλά αξία, την αξιοπρέπειά του. Περαιτέρω, η Οικουμενική Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου το 1948 κατοχυρώνει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τη βάση των θεμελιωδών δικαιωμάτων, στο προοίμιό της: «*επειδή η αναγνώριση της αξιοπρέπειας, που είναι σύμφυτη σε όλα τα μέλη της ανθρώπινης οικογένειας, καθώς και των ίσων και αναπαλλοτρίωτων δικαιωμάτων τους, αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο*». Στην απόφασή της 9ης Οκτωβρίου 2001 στην υπόθεση C-377/98 επιβεβαιώθηκε ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια αποτελεί στοιχείο του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρά τη θεωρητική προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, στην πράξη εκδηλώνονται ποικίλες μορφές παραβίασής της, που θέτουν τον σημερινό πολίτη σε κίνδυνο και κλονίζουν την εμπιστοσύνη του στους θεσμούς. Στα τηλεοπτικά δελτία ειδήσεων και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ανακοινώνονται, καθημερινά, περιστατικά έμφυλης βίας. Η γυναίκα δεν προστατεύεται πάντα στους κόλπους της οικογένειας, της εργασίας, ακόμα και στον περίπατο, με αποτέλεσμα να παρενοχλείται σεξουαλικά, να κακοποιείται, να βιάζεται, να στερείται αγαθών και οικονομικών πόρων ή να εξαναγκάζεται σε πορνεία. Με αποκορύφωμα τις αποτρόπαιες γυναικοκτονίες, θίγεται πλήρως η αξιοπρέπεια, υποβαθμίζεται η σημασία της ανθρώπινης ζωής, αναδεικνύεται η ύπαρξη κοινωνικών στερεοτύπων και καταλύεται κάθε έννοια του πολιτισμού. Έχει αναρωτηθεί ποτέ κανείς από μας, εάν οφείλουμε συγγνώμη στην Ελένη, την Καρολάιν, τη Γαρυφαλλιά, τη... (η λίστα, δυστυχώς, είναι μακρά) για την αδιαφορία και την απραξία μας;

Συνεχίζοντας, καταπατάται η αξιοπρέπεια πολλών παιδιών που κακοποιούνται από το οικογενειακό και στενό τους περιβάλλον, ενθαρρύνοντας την ανάπτυξη

ψυχοσωματικών προβλημάτων και ενισχύοντας την επανάληψη παρόμοιων συμπεριφορών από τα ίδια τα θύματα όταν ενηλικιωθούν. Η πρόσφατη συγκλονιστική αποκάλυψη για πιθανή τεκνοκτονία τριών ανήλικων κοριτσιών στην Πάτρα από την ίδια τους τη μητέρα αποκαλύπτει την κατίσχυση μιας ασύλληπτης θηριωδίας, καθώς και τα ελλείμματα της πολιτείας σε θέματα κοινωνικής πρόνοιας. Πέρα από τα φαινόμενα βίας, η αξιοπρέπεια των παιδιών κονιορτοποιείται μέσω της εκμετάλλευσης που υφίστανται. Αν και στις δυτικές κοινωνίες δεν παρατηρούνται πολλά περιστατικά παιδικής εργασίας, εντούτοις, η συμμετοχή των παιδιών στις διαφημίσεις ή σε τηλεοπτικές σειρές, συνιστά μορφή προσβολής της αξιοπρέπειάς τους, καθώς τα εισάγει νωρίτερα στην ενήλικη ζωή και τους στερεί χρόνο από το απαραίτητο για την ηλικία τους παιχνίδι.

Παρατηρώντας τις περιπτώσεις ευτελισμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, είναι αναγκαίο να προταθούν τρόποι υπεράσπισης των ήδη κατοχυρωμένων δικαιωμάτων του ανθρώπου. Είναι καιρός η ελληνική οικογένεια να αποβάλει τα πατριαρχικά κατάλοιπα απέναντι στα θηλυκά μέλη της, καθώς και το σύνδρομο του υπερπροστατευτισμού απέναντι στα παιδιά. Μέσω του υγιούς διαλόγου, που είναι εφικτός, καθώς οι σημερινοί γονείς διαθέτουν υψηλή μόρφωση και μέσω της δικής τους υποδειγματικής συμπεριφοράς και τρόπου ζωής, είναι δυνατό να καλλιεργηθεί στα νεαρά μέλη ο σεβασμός προς τον συνάνθρωπο. Για παράδειγμα, καλό θα ήταν οι γονείς να μοιράζονται τις οικιακές εργασίες και να επιλύουν τις διαφορές τους με νηφαλιότητα και διαλλακτικότητα. Παράλληλα, η πολιτεία οφείλει να συνδράμει οικονομικά και ψυχολογικά, με τη βοήθεια κοινωνικών λειτουργών, τις ευάλωτες μονογονεϊκές, πολύτεκνες ή προβληματικές οικογένειες, ώστε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την κοινωνική προέλευση ή την καταγωγή τους, να απολαμβάνουν ίσα δικαιώματα στην ανατροφή, εξασφαλίζοντας αγάπη, συναισθηματική ισορροπία και ασφάλεια.

Καθοριστικό ρόλο στην έμπρακτη θεμελίωση του δικαιώματος της αξιοπρέπειας θα διαδραματίσει το εκσυγχρονισμένο εκπαιδευτικό σύστημα και η παροχή ανθρωπιστικής παιδείας, που έχει κέντρο την αξία του ανθρώπου και στοχεύει στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων και δημοκρατικών πολιτών. Εμείς, οι μαθητές/τριες του σύγχρονου σχολείου προτείνουμε την ενίσχυση της συμμετοχής μας σε δράσεις ενημέρωσης των μαθητών/τριών όμορων σχολείων, των γονιών και της τοπικής κοινωνίας για φαινόμενα καταστρατήγησης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και τρόπους διαφύλαξής της. Με την έκδοση έντυπης ή ηλεκτρονικής εφημερίδας, τη δημιουργία ραδιοφωνικού σταθμού, τη διενέργεια συζητήσεων με ειδικούς επιστήμονες, την κατασκευή ενημερωτικών φυλλαδίων, την πραγματοποίηση καλλιτεχνικών εκδηλώσεων στον χώρο του σχολείου θα γίνει διάχυση των ιδεών μας και θα επιτευχθεί η ευαισθητοποίηση του ευρύτερου κοινού στο συγκεκριμένο θέμα. Η ενεργητική εμπλοκή μας σε ευρωπαϊκά προγράμματα, όπως είναι το Erasmus, θα μας δώσει την ευκαιρία να συνεργαστούμε με σχολεία των χωρών μελών της Ένωσης, να καλλιεργήσουμε την αξία του σεβασμού προς τις απόψεις των άλλων και να γνωρίσουμε τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή κυρώσεων

σε φυσικά πρόσωπα και φορείς που ευθύνονται για σοβαρές καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ώστε να κοινοποιηθούν μέσω των ενημερωτικών δράσεών μας.

Η υπόθεση της διασφάλισης της ανθρώπινης αξιοπρέπειας αφορά όλους μας. Ο καθένας από μας δεν πρέπει να μένει αμέτοχος όταν υποπίπτουν στην αντίληψή του περιστατικά καταπάτησής της. Αν δούμε τον γείτονα, για παράδειγμα, να κακοποιεί τη συζυγό του ή το παιδί του, έχουμε χρέος να παρέμβουμε και να καταγγείλουμε το περιστατικό στις αρχές, χωρίς ενδοιασμούς, αρκεί να σκεφτούμε ότι η κακοποίηση θα προκαλέσει ανεπανόρθωτα σωματικά και ψυχικά τραύματα στο θύμα ή ότι μπορεί να καταλήξει σε αφαίρεση της ανθρώπινης ζωής. Τέλος, προτείνεται ο επιτυχέστερος συντονισμός και η ταυτόχρονη αλληλοενημέρωση των αρμόδιων δημόσιων υπηρεσιών και αρχών σε θέματα προσβολής της αξιοπρέπειας.

Συμπερασματικά, εμείς οι νέες και οι νέοι διαπνεόμαστε από το όραμα για μια δίκαιη και ασφαλή κοινωνία. Έχουμε τη δύναμη μέσα από στοχευμένες δράσεις να προασπίσουμε τον σεβασμό που δικαιούται και αξίζει κάθε ανθρώπινο ον. Με τη δική μας προσπάθεια και την αρωγή όλων των φορέων κοινωνικοποίησης ο κόσμος μας θα γίνει ευτυχέστερος και ευδαιμονέστερος.

Οι συντάκτες

Junior Ambassadors του ΓΕΛ Αυλωναρίου